

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KAKO SE NAJ POCEPIJO DELAVCI IN FARMARJI?

TO EDAJ ŠTUDIRAJO VODITELJI STARE GARDE.

Ako ne pocepijo farmarjev in delavcev, jim bo predla huda v letu 1914.

Washington, D. C. (Federated Press). — Najbolj nadarjeni voditelji stare garde v republikanski stranki zdaj mučijo svoje možgane, na kakšen način bi za bil zagodjo med farmarje in delavce.

Prepričani so, da delavcev ne pridobe več zase in da pojdejo delavci svojo pot in se končno organizirajo politično in vodijo razrednozavredni boj mogoče že v bližnji bodočnosti.

Treba je torej pridobiti farmarje in da se to zgodi, je treba, da Hardingova administracija ugodi vsaki zahtevi farmerskega bloka v kongresu.

Slušajo se glasovi, da pojde več ko eden starogardnih članov kabineta, na njih mesta pa pridejo ljudje, ki so všeč farmarjem.

Justični tajnik Daugherty, o katerem sodijo, da sta z Newberijem vred odgovorna, da je republikanska stranka izgubila na milijone glasov, je med predlagatelji predloga, ki naj administracija osvoboditi reakcionarne butare.

Ako posreči ta stratežija poteza v interesu republikanske stranke, je seveda odvisno od farmerskega bloka, ako želi doseči sporazume z administracijo in zapusti obljube nazadnjakov.

Neka avtoriteta pravi, da administracija pokaže dobro voljo na ta način, da opusti parobrodno subvenčno predlogo. To se zgodi po formalni debati v zasedanju po 20. novembru.

Progressivci žele, da predsednik skliče takoj izredno zasedanje prihodnjega spomladi, ko postanejo njih mandati veljavni. Zastopniki farmarjev in delavcev pravijo, da nimajo zaupanja v obljube stare garde, ako se ne izvedejo pred zasedanjem v decembru 1923.

Ako se odloži parobrodna subvenčna predloga, tedaj se lahko sprejmejo pred 4. marcem vse proračunske predloge, novo izvoljeni progresivci pa imajo sedem mesecev časa, da se ohladi, preden se jim ponudi prilika, da predložijo eno svojih predlog.

Ako farmarski blok ne bo izredno nedolžen, ima predsednik izbiro med izrednim zasedanjem in revoltiranjem farmarskih slojev, ki razširi gotovo protimisel napram republikanski stranki v letu 1924.

Za voditelje stare garde pa postoji smola v tem, da so voditelji revolte na severozapadu pripravljene ustanoviti popolnoma novo tretjo stranko, ali pa reformirati republikansko stranko. Tedaj se lahko zgodi, da bo cena za vpostavitve harmonije tale:

Newberry in Daugherty se odločita, subvenčna predloga se ukinem. Esch-Cumminsov transportni zakon se prekliča, mesarska industrija se reorganizira pravilno, reorganizira se tudi federalna rezervna banka in postavi pod nadzorstvo farmarjev, določi se mala armada in mornarica in sprejmejo se še druge stvari, ki jih šti republikanska stranka.

Z drugimi besedami to pomeni, da mora republikanska stranka sneti dol svoj cilj in obtežiti delavske blaše, ako hoče farmarje odtrgati od delavcev. Za stano garde je to stranska kriza in pomniti voditelji kot Lodge in Smooth rajše utonejo z "zbiksnimi" škornji, kakor da se podvržejo takemu ponižanju.

DETROITSKA MESTNA ŽELEZNIČARJI IMA LEP DOBIČEK.

Detroit, Mich. — Municipalna pooblaščenka železnice ima v prvih dveh desetih mesecih, odkar je v rokah mesta, \$884,096.92 presežka. Tako se glasi finančno poročilo cestnozvezniške komisije. Voznina znaša samo pet centov in eden cent za transfer. Kljub nizki vozniini je železnica dobičkomsna.

UNIJSKI RUDARJI SMEJO BITI POROTNIKI V MARIONU.

Marion, Ill. — Sodnik Hartwell je v sredo razsodil, da smejo unijski rudarji služiti kot porotniki v procesu proti rudarjem, ki so obtoženi umorov v zvezi z znano bitko s stavitokazi v Herrinu. To je velika zmaga za obtožence. Državni pravdnik Duty je zahteval, da se vsi unijski rudarji diskvalificirajo od porotniške službe iz razloga, ker ne le simpatizirajo z obtoženci, temveč tudi prispevajo denar za obrambo istih. Sodnik je pa odločil, da unijski rudarji imajo po zakonu pravico do porotniške službe v tem slučaju ne glede na to, če prispevajo denar za obrambo obtožencev. Do zdaj so izbrani štiri porotniki in eden med temi je unijski rudar.

ŽENE ZAHTEVAJO PRAVICO DO DUHOVSKEGA STANU.

KATOLIŠKI IN EPISKOPALNI DUHOVNI PA IZJAVLJAJO, DA NE BO NIČ S TO PRAVICO.

Nekatero manj ritualne protestantske vere so bolj popustljive.

Washington, D. C. — Narodna ženska stranka ni s svojo zahtevo, da morajo žene imeti pravico postati duhovnice, le izvala veliko različnih dvotipov, ki smešijo to zahtevo, ampak je povzročila, da so katoliški in episkopalni duhovni hitro odgovorili, da iz te moke ne bo kruha.

Pričakujejo pa, da bodo manj ritualne protestantske cerkve podpirale feministike. Mohamedanci tudi še niso povedali, kako sodijo o tej zahtevi feministk. Židje še tudi niso govorili.

Mrs. G. H. P. Robinson in s. Alice Paul sta najbolj goreče zagovarjali to novo določbo v programu Narodne ženske stranke, ki pravi, da morajo žene imeti pravico do duhovništva in vseh avtoritetnih mest v cerkvi. Dr. Karolina Spencer iz države Colorado je naglašala, da katoliška in protestantske cerkve potrebujejo službo žene. Mrs. John Rogers iz New Yorka je pa rekla, da ne pojde v nobeno cerkev v bodočnosti, ki ne dovoli ženam, da se povapno do cerkvenih avtoritet.

Rev. Eugene A. Hannan, župnik tukajšnje katoliške cerkve sv. Martina, je informiral časopisje, da žene ne morejo postati duhovnice v katoliški cerkvi. Mgr. James F. Macklin, dodeljen katoliški cerkvi sv. Pavla, je rekel: "Žene imajo pravico do vsega in so deležne vsega, nkar pa ne morejo postati duhovnice."

Rev. Robert Johnson, župnik episkopalne cerkve sv. Janeza, izjavlja, da mora cerkev sprejeti poseben "kanon", da imajo pravico postati duhovnice. Kako se naj to zgodi, pa sam ne ve. Rev. Canon William L. De Vries, vodja episkopalne katedrale sv. Petra in Pavla, je dejal, da se ne more zahteva žen vpoštevati pod nobenim pogojem. Rev. J. E. Freeman Epiphany, episkopalni duhoven, je podal izjavo, da episkopalna cerkev nasprotuje, da žene postanejo duhovnice.

SLIKA ZLOČINSKEGA SISTEMA.

New York, N. Y. — Benjamin Garner, star 75 let, brez doma in prijateljev, je v prodajalni z železino ukradel zavoj z namenom, da ga obsodijo v ječo, v kateri je prebil skoraj vse svoje življenje. Vzel je zavoj tako, da ga je videl prodajalec in odšel je skozi vrata naravnost proti policajju. "Upam, da me obsodijo zdaj v doštrno ječo", je rekel policajju. "Dela ne morem dobiti in tudi denarja ne morem zaslužiti."

DESET DELAVCOV UTONILO.

Quebec, Kan. — Deset kumarških delavcev in en misjonar so se peljali v motornem čolnu prek jezera Petnajst milj, ki je oddaljen okoli trideset milj od zaliva Shelter. Čoln je zadel na ledeno ploščo in se razbil. Vsi so utonili.

FRANCIJA JE ŽRTVOVALA PO NEPOTREBEM 1.800.000 MOŽ.

NAHAJA SE NA ROBU FINANČNEGA PROPADA.

Tako obtožuje francoski socialist Longuet.

New York, N. Y. (Fed. Press).

Georges Clemenceau, bivši francoski ministralni predsednik, ki je na potu v Ameriko, da govori v raznih mestih, lahko govori samo za militaristično in nazadnjaško Francijo, je rekel Jean Longuet, vodja francoskih socialistov in bivši član poslaniške zbornice, poslulalcem, ki so do zadnjega kotlečka zasedli obširno Carnegiejevo dvorano.

Longuet je dalje obtožil, da je francoska vlada žrtvovala po nepotrebem 1.800.000 mož, ker je v letu 1917 odklonila ponudbo samir.

Izjavil je, da je Francija na pragu finančnega poloma, "Frank pada", je rekel Longuet, "in naš bližnji se nahaja v strašnih razmerah. Vladajoči razred pozna samo eno pot, da se srečata obe poti. In to s pomočjo posojila, zopet drugega posojila in še enega posojila. Vsako novo posojilo nagramodi novo butaro in opetkajajočo težo obdavčenja, da se plačajo obrestih teh posojil.

"Prišel sem, da vam povem, da se francosko ljudstvo ne strinja s to politiko," je povedal Longuet. "Veliko ljudi v tej deželi misli, da je francosko ljudstvo za Poincarom in drugimi imperijalističnimi voditelji, ker se dajo ameriški časnikarji zelo radi potegniti in napolnijo svoje brozjavke s zadnjimi Poincarejevimi izjavami. Toda francoski delavci se ne da in imenuje Poincareja — "Bepar Poincare".

Longuet je dejal, da se je v letu 1917 nudila prilika, da se sklene mir in se Franciji vrne Alzacija in Lorena. Zavezniška vojska pozleja je bila dobra in italijanski, britski in francoski ministralni predsedniki so zamolčali to dejstvo ljudstvu, ker so kot imperijalisti želeli, da se vojna nadaljuje. Posledica tega je bila, je rekel Longuet, da smo v naslednjih petnajst mesecih izgubili 1.800.000 mož po nepotrebem.

STAVKA DELAVCOV NA CHICAGO & ALTON ŽELEZNICI VISI NA NITI.

Bloomington, I. — Komaj je bila stavka na Chicago & Alton železnici izravnana, so nastale zopet take razmere, da pohočna stavka visi na niti. Kompanija se noče ravnati po točkah, zapisanih v sklenjenem sporazumu. Kompanija odpušča delavce, ki so bili aktivni v stavki, noče priznati zastopnikov, ki so jih izvolili organizirani železničarji, ampak vpoštevata samo kompanijsko unijo.

Železničarji so sklicali shod in sklenili, da se te razmere predložijo vsem lokalnim unijam v razpravo. Transportna postava pravi, da mora biti priznana tista organizacija, ki kontrolira večino uslužbencev na železnici.

Med železničarji gre glas, da so železniški predsedniki odločili, da Chicago & Alton železniška družba vodi prvi naskok, da se odpravi izredno plačilo za šezurno delo železniškega obojja.

Polomljena železniška oprema poverčoa nesrečo.

Seattle, Wash. — Preiskovalni komitej železnih delavcev objavlja, da je pomankljiva in polomljena železniška oprema povzročila dve nezgodi pri Everet-u, v katerih so štiri železničarji izgubili življenje.

Železniški uradniki so vedeli, da je oprema potrebna popravitva. Priče izpovedujejo, da je strojevodja Thomas Brown protestiral voditi lokomotivo in pomagati potegniti poštni brozvlak prek gorovja, ker je bila lokomotiva potrebna popravitva.

KRALJI PREMAGA SO PADLI PO RUDARJIH S POMOČJO BODIŠČ.

Bellaire, O. — (Feder. Press.) — Obrambni rudarski odbor tukajšnjega distrikta št. 6 U. M. W. of A. je v dolgem poročilu obtožil lastnike premogovnikov, da so se zdej lotili zadnjega sredstva, namreč sodišč za razbitje rudarske organizacije. Operatorji so spravili pred sodišča v Ameriki 631 rudarjev, ki so obtoženi umorov in drugih zločinov dejanj. Kjer operatorji ne morejo več imeti privatne armade za direktno pobijanje delavcev, se zatečejo k sodišču v svrhu, da spravijo aktivnejše rudarje za omrežje in bankrotirajo organizacijo vlad sodniških strožkov.

NEMIRI IN SPLOŠNE STAVKE V NEMČIJI.

Socialist Bauer mogoče sestavi novo vlado; drugi nočejo prevzeti te naloge.

MORGAN JE ODPOTOVAL V BERLIN.

Berlin, 16. nov. — Predsednik Ebert bo imel težko delo dobiti človeka, ki bo voljan vzeti krmilo nemške republike v svoje roke. Včeraj je povabil več voditeljev na posvetovalnje, toda nihče ne maha biti naslednik dr. Wirtha.

Danes se poroča, da je Ebert povabil socialista Bauerja, da naj poskusi organizirati novo vlado, toda dvomljivo je, da bi tudi on prevzel.

V političnih krogih prevladuje mnenje, da bo nova vlada zopet koalicijska, v kateri bodo socialisti ali industriji. Socialisti so edina stranka, ki lahko sestavi svojo vlado ali deli se, da socialisti nočejo prevzeti odgovornosti v sedanjih kritičnih časih; rajši bodo prepustili vlado buržoaziji, katero bodo potem pestili v parlamentu.

Pariz, 16. nov. — Tukaj se poroča, da je ameriški multimilijonar odpotoval inkognito v Berlin. Vest ni potrjena. Govorice, da se Morgan mudi na tajnih konferencah s zavezniškimi in nemškimi finančniki v Parizu, vtrajajo že tri dni, ampak časnikarski reporterji ga še niso nikjer videli.

Berlin, 16. nov. — Živečni izgredi in demonstracije proti draginji se nadaljujejo v južni Nemčiji. Vlada je v strahu, da se razširijo na kotlino Ruhr. Uradna policijska poročila so glase, da iz gredi zadnjih par dni v Dusseldorfu in Kolinu niso bili komunisti, temveč splošna ljudska masa se je dvignila in polpelja ima velike težave z nadvladanjem izgrednikov.

Škoda, katero so naredili izgredniki v Kolinu samo na razbitih šipah, znaša 50 milijonov mark. Skoro vse prodajalnice so bile oplenjene. Policija ni hotela streljati, pač pa je ranila nekaj možkih s sabljami. To je izzvalo nove demonstracije proti policiji.

Delavske organizacije v Dusseldorfu so objavile ultimatum, da stopijo v generalno stavko, ako delodajalec ne vzilajo mezde. Položaj je zelo kritičen.

V Berlinu je tudi bilo nekaj manjših izgredov. Vlada je silno nervozna in je naložila policiji, da naj hitro potlačijo vse nemire. Vlada se boji, da so nemiri znamenje prihajajoče splošne revolte.

NABIRANJE OBLEKE IN ORODJA ZA RUSIJO.

San Francisco, Cal. — (F. S. R. Press Service.) — Delavci v San Franciscu in okolici so prispevali dve toni obleke, čevljev, orodja in drugega materiala za Sovjetsko Rusijo. Material je nabirala tukajšnja podružnica "Prijateljev Sovjetske Rusije". Blago je že bilo poslano v Rusijo s parnikom "Alaskan".

VREME.

Chicago in okolice: V soboto jasno in toplo. Južni in južnospadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 50, najnižja 37. Sonce izide ob 6:41, zaide ob 4:28.

VELIKA DELAVSKA ZMAGA V ANGLIJI.

Laboritje so porazili Lloyd Georgejeve in Asquithove liberalce in ovojili veliko število torijskih mandatov. Natančni izid še ni znan, toda po prvih poročilih se laboritje druga najmočnejša stranka v novem parlamentu. Lloyd George je silno poražen in njegova stranka je brez malega pometena s političnega polja. Konservativci bodo imeli revno večino v zbornici.

London, 16. nov. — Lloyd George je bil pri večerajšnjih volitvah strahovito poražen. Ravnotako so bili tepeni Asquithovi liberalci.

Konservativci ali toriji, katere vodi sedanji ministralni predsednik Bonar Law, so dobili največ mandatov, ne pa toliko kolikor so pričakovali.

Popolni volilni rezultat še ni znan ob tej uri, toda na podlagi doseganega izida se lahko sklepa, da bodo toriji imeli bomo večino in druga najmočnejša stranka za njimi so laboriti. Delavska stranka je po prvih poročilih edina stranka, ki je napredovala s glasovi in mandati.

Danes zjutraj ob šestih je bil volilni izid aledeči: konservativci 170 mandatov, laboriti 109, neodvisni (Asquithovi) liberalci 38, Lloyd Georgejevi liberalci 24 in vsi drugi 8.

Volilni izid je dosej znan samo v večjih mestih, dodim z dežele se ni poročil.

Voditelji vseh štirih večjih strank so izvoljeni. Bonar Law je izvoljen v Glasgowu, Asquith v Paisleyu, Lloyd George v Walesu in John R. Clynes, vodja Delavske stranke, je bil izvoljen v Manchesterju.

Toda edini Lloyd George je zmagal brez opozicije, kar ni imel protikandidata, medtem ko so drugi buržoazni voditelji imeli tašah boj s delavskimi kandidati in toliko, da so zmagali z borbami večinami. Na primer Bonar Law je dobil 15,437 glasov, delavski kandidat Roslyn Mitchell pa 12,923. Pri zadnjih volitvah je imel Bonar Law 12,915 glasov večine nad laboritom, zdaj pa koma, nekaj čez 2000!

Asquith je še na slabšem in malo je manjkalo, da ni podlegel pred laboritom. Prejel je 15,000 glasov, delavski kandidat J. M. Biggar pa 14,736; Asquith je torej zmagal s revno večino 269 glasov!

To dokazuje, kako velikanski korak je naredila Labor party s svojimi glasovi celo v postojankah voditeljev buržoaznih strank.

Naveče zmago so delavci izvajali v industrijskih središčih kot so Manchester, Sheffield in Glasgow. V Sheffieldu so laboriti porazili Lloyd Georgejeve liberalce in torije. Delavski glasovi v tem mestu so poskočili za 150 odstotkov. Največ mandatov so socialisti vzel torijem. V Springburnu, Tradeson Camachleju, Catehartu, Gorbalsu in Tottenhamu so laboriti osvojili vse torijske mandate.

Veliko presenečenje za konservativce je bilo tudi v New Castle-on-Tynu, kjer je laborit C. P. Trevelyan porazil torija Sir George Fenwicka s 13,709 glasovi proti 8639. To okrožje je bilo doslej močna torijska trdnjava.

Delavci so osvojili tudi East Swansea, Keigleyovo divizijo v Yorkshiru, Eceles in Ilkostonovo divizijo v Derbyshiru, kjer so poglali v pokoj generala Seelyja, kateri je bil vojni minister leta 1914. V drugih okrožjih, kjer so delavci izgubili, so njihovi glasovi tako narastli, da so ostali v manjšini le za par tisoč glasov.

Konservativci so zmagali večinoma na račun liberalcev; osvojili so brez malega vse Lloyd Georgejeve postojanke kolikor jih niso mogli dobiti laboriti. Liberalna stranka (obe frakciji) je danes najbolj tepena stranka v Angliji in najbrž izgine s političnega polja. Njeni ostanki se bržkone pridružijo laboritom, kar je naprednih, drugi pa torijem. Tako bosta v hodoče le dve stranki v Angliji: stranka delavcev in stranka kapitalistov.

Viskontinja Astor, po rodu

SKLICANJE KONFERENCE ZA NAPREDNO POLITIČNO AKCIJO.

Washington, D. C. — William H. Johnston je pozval vse zastopnike Konference za napredno politično akcijo na splošno zborovanje, ki se otvori 11. decembra v Chicago. Johnston je predsednik. Na programu je pretres rezultatov letošnjih volitev in načrti za bodočo politično akcijo. Možnost je tudi, da se na tem zborovanju ustanovi splošna ameriška Labor party. Konferenca je bila organizirana v zadnjem februarju iz zastopnikov socialistične stranke, farmerske-delavske stranke, Nestranskarske lige, unije kotlarjev, Združenih rudarjev ameriških, krojačke unije A. C. W. of A., unije strojnikov in železniških telegrafistov, Ženske strokovno-unijske lige in Farmerskega narodnega sveta.

TURKI SPOŠTUJEJO POGODBO PREMIRJA.

Angorska vlada je obavestila entente, da bo čakala na sklepe upravnih konferenc.

ANGLIJA JE PROTI GLAVNIM TURŠKIM POGOJEM.

Carigrad, 16. nov. — Angorska vlada je informirala zavezniške komisarje v Carigradu, da nima namena kriti mundanijske pogodbe premirja in da odslej ne bo storila nobenega koraka več namprav komisarjem v Carigradu, temveč bo vse svoje zahteve predložila diplomatom na mirovni konferenci v Lozani.

Turška nota se dalje glasi, da zavezniške čete lahko ostanejo v Carigradu do nadaljnjih zaključkov, toda Turčija želi, da se zavezniške čete ne vmešavajo več v njene notranje zadeve in da ne bo na noben način ovrnana turška etvila administracija v Carigradu. Zavezniški komisarji so se globoko oddahnili, ko so prejeli gornje obavestilo, ker smatrajo, da je zdej minila nevarnost oboroženega konflikta pred mirovno konferenco.

London, 16. nov. — Anglija je poslala spomenico Franciji in Italiji, v kateri pravi, da je proti glavnim mirovnim pogojem Turčije, ki so: plebisit v zapadni Traciji, sprememba meje v Siriji in odprava kapitulaacij. Te pogoje bo Anglija pobijala na mirovni konferenci in hoče vedeti, kakšno stališče zavzameta Francija in Italija.

Pariz, 16. nov. — Izmet paša, vodja turške mirovne delegacije v Lozani, je včeraj konferiral s Poincarejem in po konferenci je dejal, da je popolnoma zadrževljen s rezultatom razgovora. "Zdej trdno upam, da vse dobro izpade," je rekel Izmet. "Turčija želi mir in njena krivda ne bo, če pride do vojne."

Glavna zahteva Turčije je, je dejal Izmet paša, da dobi popolno suverenstvo na teritoriju v svojih mejah kakor vsaka druga neodvisna država.

Američanka je edina ženska, ki je bila izvoljena kolikor je doslej znano, dasiravno je bilo veliko kandidatinj. Žene so se udeležile volitev v velikem številu v mestih, zelo malo pa na deželi.

Ali želi znati pravilno pisati in čitati angleško? Narčni si "Slovensko-angleško slovnico", katere je izdala in ima na prodaj Kajtševna matica S. N. P. J.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasa po dogovoru. Rokupis se ne vrača.
Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.62 za tri mesece, in za izostanost \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2687-89 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-22) poleg vsakega imena na naslovo pomeni da vam je s tem dnovom potakla naročnina. Ponovite je pravilno, da se vam ne utavi list.

MUSSOLINOVA ULOGA ODREŠENIKA BO KMALU ODIGRANA.

Mussolini je hitro pokazal svoje nezmožnosti. Komaj je s pomočjo fašistov prišel do moči, že je izjavil, da izroči železnice in druge javne naprave privatnim kapitalistom, da jih izkoriščajo po svoje, in v svojo korist, ker se ne izplačajo.

S svojo izjavo je Mussolini zelo razveselil mednarodne kapitaliste po vsem svetu, a obenem je pokazal, da nima najmanjšega talenta za reševanje gospodarskih vprašanj.

Res je, da imajo železnice, ki so državna lastnina, pa tudi druge javne naprave v Evropi izgubo, od kar je vojna končana. Ali ta izguba ne prihaja od tega, ker so v vodstvu nezmožni ljudje. Izguba prihaja od tukaj, da na pr. niso na železnicah v primeri s padanjem valute tudi podražili voznino in tovornino. Akoravno so imele železnice izgubo, je pa ljudstvo vseeno prihranilo na svojih izdatkih, ker je bila voznina poceni.

Kdor ni slep, lahko vidi, da Mussolini organizira napad na ljudsko lastnino. Najprvo je izjavil, da ta organiziran napad na ljudsko lastnino predloži parlamentu v odobrenje. Najbrž se je prepričal, da poslanci ne bodo nikdar glasovali za tako oplenjevanje ljudstva, pa se je premislil. Zadnje brzjavke poročajo, da se je obrnil na kralja, da mu podeli diktatorsko oblast, da izvrši to oplenitev. In kralj je pritrtil.

Kaj vse to znači? Predvsem je dokazano, da se je pričela v Italiji drobiti organizirana družba in da je na robu propada. Mussolini hoče zapleniti ljudsko lastnino. Kralj se ni upal tega izvršiti. Pa tudi prejšnje vlade pred Mussolinijem so se bale izvršiti ta korak, ki ne more priti v Italiji drugega kot popolno vpropastenje. Za tak čin je bilo treba organizirati črnosrajčnike, napojiti in omamiti jih s praznimi frazami o nekdanji glavi rimskega cesarstva, da ne opazijo, kako bodo italijanski privatni bizniški interesi segli po ljudski lastnini in jo spravili zase. Fašisti še podpirajo Mussolinija. Pijani so njegovih fraz in narkotizirani so z njegovimi obljubami. Ali kaj po tem, ko železnice in druge javne naprave preidejo v grabežljive roke privatnih italijanskih ali tujih kapitalistov? Voznina in tovornina bosta pognana kviško, kajti tudi italijanski privatni bizniški interesi ne marajo prevzeti železnic in drugih naprav, ne da bi jim nosile velik profit. Brez železniškega osobja ne morejo obratovati železnice, torej bodo podražili voznino za pasadžirje in tovornino za tovorno blago. Posledica tega bo, da se podraže vse življenjske potrebščine. Ako se nahaja italijansko ljudstvo danes v veliki bedi, bo zabredlo še v večjo bedo, ko Mussolini zapleni ljudstvu njegovo lastnino. Navduševanje za Mussolinija in njegove črnosrajčnike se kmalu ohladi. Zapustili ga bodo tudi branjevcji in mali obrtniki, ki so bili zdaj njegovi največji podporniki, ker so fašisti požgali lastnino delavskih zadrug — konkurentov malih obrtnikov in branjevcjev. Spoznali bodo, da morajo blago dražje plačevati, kupcev bo pa vedno manj, ker ne bodo imeli ljudje denarja, da sploh kaj kupijo. Prišli bodo iz dežja pod kap.

Mussolini je v sporazumu z italijanskim kraljem in drugimi italijanskimi "državniki" sprožil kamen, ki ga ne bo ustavil. Od fraz in praznih obljub ne more živeti tudi italijansko ljudstvo, pa magari če je še tako izurjeno v stradanju. Velik del sedanjih fašistov se bo izneveril Mussoliniju in njegovim generalom in se pridružil nezadovoljnemu ljudstvu. Pomnožil bo ljudski odpor proti Mussolinijevi diktaturi.

Vihar proti Mussoliniju lahko pridrvi čez noč, kakor se je Mussolini pokazal čez noč na planem s svojimi črnosrajčniki. Pri italijanskem ljudstvu to ni nič izrednega. Temperament italijanskega ljudstva je tak, da danes zagori za eno stvar kot škop slame, prihodnji dan pa zopet ugasne. Danes dvigne junaka na štít, da ga prihodnji dan s svojimi nogami potope.

Mussolini je storil obljube, katerih ne more spolniti. Italija je zadolžena do vrata. Teh dolgov se ne reši, pa magari če Mussolini proda poleg železnic in javnih naprav še vse italijanske kolonije privatnim bizniškim interesom. Italijanski militarizem žre in žre in žri bo še bolj, od kar je Mussolini na krmilu. Mussolinijeve odrešeniške uloge bo kmalu konec in ne reši jo tudi ravnokar njemu podeljena diktatura. In če bo sedanji kralj zadnji kralj Italije, se ima za to uslugo zahvaliti Mussoliniju in njegovim opornikom.

SLIKE IZ NASELBIN.

Jordanville, N. Y. — Precej časa je, kar nisem nič poročal v Prosveto, kjer se vendar najde prostor na papirju, da slovek lahko pove svoje misli. Hudo je bilo povsod to leto, kot sem izprevidel iz Prosvete. Veliko borbe za kosček kruha, a še ni šlo vse po godu. Ljudstvo še ni bilo dovolj pripravljeno kot bi moralo biti. Vsaka žola pa nekaj stane tako tudi ona, da se ljudje navedijo biti vsi za enega in eden za vse.

Rojaki, kmalu bo tu Zahvalni dan. Komu se bomo letos zahvalili in za kaj se bomo zahvalili? Številni izkoriščevalci bodo hvalili boga za velik dobiček, ki so ga imeli na račun delavskega ljudstva, tako se bodo lahko zahvalili razni sleparji, ki so se izkoristili od ljudske nevednosti. Oni se bodo lahko mastili s pečenimi purani, kaj pa naj da v loonec delavceva žena? Koliko delavcev je, ki so se trudili skozi vse leto, pa nimajo danes ob koncu leta na praznik zahvale za vse prejete dobrote skozi vse leto niti toliko, da bi pošteno napolnili lonec. K večjemu, če proletarce dobi oglodane kosti od puranov, vžitno maso so objedli oni, ki jim ni za drugo kot da delavec dela in da farmerji le opitajo purane, zato pa jim ne dajo niti toliko, da se jim delo izplača.

Zredil sem nekaj puranov, narodno ameriško jed na Zahvalni dan, pa skoraj si purana ne upam zaklati, ker je predrag in končno tudi naši žolodeci niso k temu vajeni. Komu naj se torej zahvalimo, ko nismo prejeli drugega kakor revščino?

To leto je prišel v to naselbino nekdo, ki so mu že precej goraka tla v teh krajih. Pregonil je mojega dečka, da sta odšla od tu in vzela moja avtomobil nekaj mojega denarja pri bosu in več orožja. Bos je sam prišel do mene in rekel, da je oni prišel s svojim dečkom k njemu, še, da mu lahko da denar. Tu je hodil telefonirat, pa nič ni plačal in kjer je bil na hrani, tudi nič. Za svojega fanta plačujem v družtvu. Slišali smo, da sta oba v Pennsylvaniji, zato prosimo rojake tam, če pridejo z njima v detiko, posebno s svojim dečkom, da ga opozore, da se oglasi svojim staršem. Ime mu je Peter Sulgaj, ki pa sam ne zna brati. Za onega ki ga vodi, pa ni potreba poskrbeti drugega kot to, kar mu gre. — Ignac Sulgaj.

ZUNANJA POLITIKA.

(Govor posl. sodr. Etibna Kristana v proračunski debati v ministrstvu za zunanje zadeve v Narodni skuščini.)

Italija je zamenjala vlogo nekdanje Avstrije.

Ena naših nekdanjih zaveznic, ki jih vsi dobro poznajo, je Italija, ki stoji v računih še danes kot naša zaveznica. (Medklie: Velika zaveznica!) ... Da, velika zaveznica. ... Mislim, da vsaj v tej stvari ne more biti več človeka v deželi, ki bi se dal zavrovati s besedami. Vsaj to je jasen slučaj, v katerem lahko vidimo, da služi v diplomaciji beseda za to, da skrije misel. Italija kot naša zaveznica je danes vendar naša največja sovražnica. (Medklie: In naša največja nevarnost.) ... In skoraj največja nevarnost. Tudi če bi bile razmere v Italiji drugačne, nego so, tudi če ne bi bil položaj tam tak, da ne moremo vedeti ali ne zavlada fašizem jutri tudi službeno v Italiji, tudi če ne bi bilo stanje tako, da je vlada ustvarila organizacijo nasilstva in je danes sama vlada v nevarnosti pred to organizacijo, pred svojim lastnim otrokom — v vsakem slučaju bi Italija po položaju, kakršien je ustvarjen zlasti s rapalsko pogodbo, morala biti naša nasprotnica in naša nevarnost.

Mora gospodje, zaradi tega, ker odločujejo tudi v občevaranju državni interesi. Mora, gospodje, ker je nemogoče verjeti, da bi se Trst ali Zader mogli držati v mehan, ki obstajajo danes. Vsi vemo, da Trst ne more živeti od Italije, ampak da potrebuje za svoje življenje centralno Evropo. Prav tako tudi vsi skupaj ne moremo biti taki otroci, da bi verjeli, da more Zader osamljen otroček na tujem ozemlju, živeti sam za sebe brez svojega naravnega ozadja. Tra Zader, gospodje, ne more Italiji služiti za nič drugega, kakor za desko, ki se pri telovadbi rabi

za odskakanje, kar imenujejo Nemeč "Sprungbrett". Izhodna točka za prodiranje Italije na Balkan je to. Italija je danes vnostavno zamenjala vlogo nekdanje Avstrije. Italija, gospodje, je država, ki se je razvijala veliko počasneje od drugih evropskih držav; toda se, kljub temu, da nje ne domače razmere nikakor niso dozorele, dosegla te železe, da bi okrepčala svojo industrijo in trgovino, da bi si ustvarila trge in kolonije. In zaradi tega se je spuščala še v razne pustolovščine. Imela je svojo abesinsko blamažo, svojo pustolovščino v Tripolitaniji — toda, gospodje, bližji od vsega tega ji je Balkan in njene oči strme na Balkan. Tisti čas, ko je prestopila jadransko morje, ko je dobila oporišče na tej strani Jadrana, z namenom, da razvije tukaj kapitalistično trgovino, je morala sprejeti tudi velikopotesno kapitalistično, imperialistično politiko. Ne bo se mogla zadovoljiti s tem, kar nam je enkrat ugrabila, ampak če hoče to obdržati, mora iti dalje. In kakor je nekdanj Avstrija, podprta od Nemčije in skupaj z Nemčijo iz gospodarsko političnih razlogov stremela na Solun, tako stremi danes Italija preko našega tlesa k Egejskemu in Črnemu morju. In kakor vedno bo tudi njenemu trgovcu sledil vojak. In gospodje, če se prej ne izpremeni nekaj velikega na svetu, se bojim, da postane ta naša dežela še enkrat torišče krvavih bojov, tudi če bi mi sami bili najmirljubnejši pacifisti vsega sveta.

Obstajajo pa nekatere druge možnosti, gospodje. V Italiji je mogoča revolucija tudi revolucija, ki bi bila pravičnosti in nam v prid. Mogoče so nepredvideni slučajji. Ali razumeti moramo, kam drže tendence, ki vladajo danes in ki izvirajo iz današnjega razmerja interesov. In če se razvijajo stvari, kakor stoji danes, v enaki smeri, bi morali priti do tega, da bi Italija hotela drugo kapitalistično silo, ki so izvršiti svoje namene. In tedaj svojo trgovino enako interesirano na Balkanu, ne bi vprašale nas, ampak same ne bodo trpele, da bi se tukaj ustalila sila, ki bi jih mogla istinititi. Nevarnost, gospodje, tiči v tem, da ima tukaj večje število tujih sil velika in mnogobrojna kapitalistična interese, da so tukaj možnosti, za katere se bojujejo te tuje sile.

Kdaj bo naša država popolna.

Kaj pa gospodje, delamo mi, da bi se mogli bolje upreti tej nevarnosti? Kolikor morejo ljudje sploh regulirati reči, je ena sama možnost, a katero bi se mogel pojačiti naš položaj in vsaj deloma oslabiti apetit tujih imperiamo v službo nekih sil, ki nam lahko od alpačja do slučajja pokažejo prijazen obraz, ki pa ne morejo šteti resnične ljubezni do nas, zakaj v politiki gospodje, sploh ni prostora za besedo. Ti interesi so lahko navedli zavezničke, da so nam postali zavezniki in nas porabili; a tudi takrat, ko so nam bili vojni zavezniki, jim ni bilo toliko na tem ležeče, da bi rešili Srbijo, da bi rešili Jugoslavane, kolikor na tem, da rešijo sebe. Podpirajo ta narod so hoteli preprečiti svojim konkurentom, da bi postali tako veliki in si na Balkanu utrdili tak položaj, da bi mogli njim postati nevarni. Gotovo je v takem slučaju treba izrabiti položaj, kakršne se ustvarja; ne smemo se pa varati, da nam bo kakšna sila, ki nam je enkrat — v svojem interesu — bila prijazna, v vsakem slučaju prijateljska. Zakaj, gospodje, če bi bilo tu kaj resnega prijateljstva, če bi bilo tu kaj ljubezni, ne bi bili Anglija in Francija nikdar mogli dovoliti, da se nam je storila od strani Italije črna krivica. (Flokkanje na levici in desnici.) da se okrade tista dežela, ki je pomagala rešiti Italijo. (Vojni Brkič: Tako je! — Dr. Ivančič: Ni tako!) ... Kako da ni tako? Ali je Italija taka sila, da sta se je Francija in Anglija morali bati?... V času vojne Italija itak ni bila vredna. Za zavezničke je bila v času vojne le breme. In če bi bila takrat ostala na strani Avstrije; kamor je spadala bi bilo desetkrat bolje, kakor da je šla s zaveznicami. (Medklie: Tako je!) Jas gotovo ne misli slaviti vojne. Ali če se Italija toliko sklene na svoje vojne zaslug, vendar vemo, da so ji zavezniški morali dajati to-pove, hrane, premoaga in vsega. (Medklie: In vojake.) Gotovo, tudi vojake.

Dajal sem torej, da ne smemo zadržati, da bo kakšno razmerje, ki nam je v nekem mo-

mentu moglo biti koristno, vedno dobro za nas, in zato gospodje, ni prav, da se kratko malo vežemo z nekimi silami, ki imajo danes glede na odnošaje do nas drugačne interese, nego so jih imele nekdanj.

Kar se tiče male antante, gospodje, imam o tem svoje posebno mišljenje. Za me ta mala antanta nikakor ne pomeni tistega velikega dobička, ki se nam tukaj sugerira. Ne bi dejal, da je zlo. V glavnem je zblifevanje narodov vedno dobra stvar, le da nikakor ne verjamem, da so se tukaj narodni male antante kaj zblizili med sabo. Na drugi strani pa tudi ne moremo verjeti, da so interesi vseh delov male antante res tako enaki, kakor bi človek moral misliti po besedah gospoda ministra.

Jaz bi želel, da bi bili naši interesi, zlasti sedaj, čim bolj skupni z interesi Čehoslovaške republike. Jaz, gospodje, vem, da so naši interesi in interesi Poljske v nekaterih rečeh enaki, da pa v mnogih rečeh ne morejo biti enaki. Romunija, gospodje, se je, kakor veste, po vojni zelo povečala, in sicer se je povečala na način, ki sega v mnogih slučajih daleč preko pravičnosti. Če so se narodna vprašanja imela rešiti z ustvarjanjem novih držav, vemo vsi, da je Romunija pogoltnila mnogo tega, kar ji nacionalno ne pripada. In kakor se je nenadoma povečala, je dobila še večji apetit, in še se pri njej opašajo neka znamenja imperialismizma. In če se vprašate, na katero stran se more romunski imperialism obrniti, morate priti do zaključka, da bi bili v takih slučajih naši interesi povsem nasprotni romunskim interesom, oziroma romunskemu imperialismu.

Da obstaja tu imperialism, gospodje, to nam dokazuje besarabska afera. In mi, gospodje, nikakor ne bi smeli sprejeti politike, ki nas moga nagnati v kakšno avanturo, zlasti še v avanturo za tuje interese. Gospodje, mi se ne spuščamo v vojne za tiste kraje, za tiste dele našega naroda, ki so prišli pod tujo oblast in ki nam po pravici pripadajo. Tem gornj smemo voditi politiko, ki bi mogla ustvarjati položaje, v katerih bi mi morali prelivati naši interese romunskih bojarjev, za interese poljskih elahščev ali za kakršnekoli povsem tuje interese. (Dr. Sitrakar: Romuni najhuj preganjajo Russe v Besarabiji in delaje naqilstvo vsake vrste.) Da, Nam pa še skušaje dokazati, kako da je Besarabija rumunska nacionalno, zgodovinsko in kaj vem na kakšne načine še.

RAZREDNI BOJ PROLETARIJATA JE RESNA ZADEVA.

V političnem življenju se prav često dogaja, da zanese človeka slučaj v to ali ono politično stranko. Čul je radikalne govore, simpatično zahtevo, pa se je prijavil za pripadnika stranke. In to, kar se v drugih strankah sploh dogaja, se dogaja tudi v proletarskem gibanju. Nikdo ne more priti v proletarski pokret če po naravi ali običajna vzgoji dovršen ali prepričan socialist. Današnja vzgoja, današnje splošno svetovno naziranje je čisto drugačno kakor socialistično, in če tako vzgojeni ljudje stopijo v delavski pokret, je neobhodno potrebno, da se jim nudi potrebna socialistična izobrazba ali pa morajo sami žrtvovati ure, dneve, tedne in leta, da si prisvoje potrebno poznavanje socializma, na podlagi katerega spoznanja si šele morejo ustvariti novo svetovno naziranje, ki ga proletarski razredni pokret zahteva od pravih pripadnikov.

In tu manjka mnogo. Ni še vsakdo socialist, ki pravi, da je pravi socialist mora imeti dobro podlago, poznati mora socializem, zavedati se mora, da je socialistična zahteva, ki naj človeško družbo izpremeni iz sedanje krivice ne v pravično. Tudi v delavskem gibanju prepogosto opazujemo nedostatke in beg pristavek iz stranke zadržitega, ker se v pokretu niso nič učili, niso se skušali prepričati o pravosti socializma ter ne si ustvariti novega svetovnega naziranja. Take ljudi omahne vsaka sapiča, ker nimajo notranjega prepričanja, ker se mude v delavskem gibanju le na slepo vero. Čim jim ta ali ona oseba ne uga-ja, prično osebni boj, čim jim kak druga povsem nasprotna stranka nudi malenkost, se ji služijo ter se niti ne zavedajo, da

Meteoriti.

Pred kratkim je razstrelba a smrtila 77 rudarjev v Pennsylvaniji. Mogoče je bil med žrtvami kateri, ki je dobival 500 dolarjev mesečne meade. Ali mu je bil kdo nevoščljiv? Zakaj ni menjal z njim dela?

Ako bodo italijanski fašisti uvedli prohibicijo, tedaj so dobro došli!

Človek je že tako navajen konferenc današnje dni, da ne bo nič čudnega, če morda tudi Clemencau prihaša na kakšno tajno konferenco.

Kakšno srečje pa nosijo jugoslovanaki fašisti, kadar marsirajo na božjo pot?

Lenin je ponovno priznal, da so sovjetski voditelji naredili veliko napačno prva leta revolucije v Rusiji.

Pregovor pravi, da delati napake je človeško, odpustiti napake je pa božansko.

Ruska revolucija se je izgnila mnogim zmotam francoske revolucije, zato je Napoleon nemogoč v Rusiji. Bodoča revolucija, pa naj pride kjerkoli, bo popravila kar je zagorela ruska. Vsa ka zmota je šola.

V starem Rimu so prirejali kavave predstave v amfiteatrih v zabavo tedanjih mogotcev.

Današnje gledališče stoji visoko nad amfiteatrom, kljub temu se zdi, da postoji le v zabavo sedanjih denarnih mogotcev. Žena in hčere milijonarjev in domoljajo, da je opera le zaradi njih, da morajo kazati občinstvu bogastvo blestečih diamanstov in zlat, ki pokriva njih razgaljena prsa.

Kakšne sreča, da se pod dijemski, ki odseva v ložah, skriva največja stupidnost!

Število porodov in porok pada v Chicagu še dve leti. "Moralna gre na pa", toliko moralisti. Prav nič ne gre, gospoda moralistična! Grejo pa gospodarske razmere, ki dražijo stanovanja in življenjske potrebščine ter znižujejo mesde.

Da Pontov smodniški trust je raspisal 50-odstotno dividendo. To pomeni, da je trg smodnika, granat in drugih podobnih sredstev za ubijanje ljudi zelo, zelo dober.

Zakaj ne bi bili? Saj smo stlenili premirje, omejili mornarico, podpisali mir in nikogar se ne bojimo! ...

Ameriške kapitaliste zdaj teka nov problem. Zdrunenje delavcev in farmerjev na politični fronti jim dela globoke brazde na čelu. Kako jih razdvojiti?

Isnajditelje novih laži zdaj teka jo lepe slušne in visoke nagrade. Farmerjem bo treba dokazati, da so delavec njih največji neprotiniki in za take "dokaze" je pripravljen velik žakelj cekinov.

Vse zastonji! Razvoj gre svoje pot dalje. Stare politične stranke se trgajo same od sebe pod pritiskom razmer. Kaj pa je "farmarski blok", ki je v kongresu vedno večji in močnejši in v katerem so republikanski in demokratski progresisti? Nič drugega kot naravni pojav novih gospodarskih razmer, ki zahtevajo, da se pokoplje stara forma predstavništva in nadomesti z novo formo — formo delavcev in kmetov na eni strani in predstavnikov velekapitala na drugi.

K. T. B.

so se izneverili svojim načelom. In tisto, kar velja tudi za vse strankine člane, velja tudi za vse demagoge in ljudi, ki delajo samo s frazami. Tudi tisti ljudje nimajo pravega prepričanja, ker iskren govornik, iskren agitator more govoriti med svojimi sodruki le iskreno.

Prva naloga vsakega delavca in inteligenta, ki spoznava, da je socializem vprašanje bodočnosti, da pomeni socializem revolucije, sedanje človeške družbe, je ta, da se poglubi v socializem, se sam prepriča o njegovem pomenu ter si ustvari novo svetovno naziranje, ki temelji na spoznanju.

To je predpogoj. Če tega predpogoja ni, tudi sodrag ali sodružica ne more postati do skrajnosti zanesljiv priatelj delavskega socialističnega pokreta. Zaraditega vedno naglašam, da je izobrazba najnujnejša potreba za socialist.

V RUSIJI NI VEČ MORALNEGA BLATA KOT POD CARJEM.

V MOSKVI NI PROPADLIH ŽEN V TEM SMISLU, KOT SE TE BESEDE RAZUMEJO V AMERIKI.

Tako soč o Rusiji Roy Anderson, ameriški trgovec, vrnil se iz Znanje.

New York, N. Y. (Fed. Press). — V Moskvi ni "padlih" žen v tem smislu, kot se besede razumejo v Ameriki, pravi Roy Anderson, ameriški trgovec, ki je preživel precej let na Daljnem vzhodu in je bil nekaj časa svetovalec kitajske narodne vlade in sedem večjih provinc, ki so se vrnile nazaj od Rusije.

Dodal je, da je v ruskih mestih prav majhen drobec tiste nemoralnosti, ki se je špirla v Rusiji ob času carskega režima. "Razmere z ozirom na moralnost v velikih mestih, posebno v Moskvi, se tako razlikujejo od razmer v velikih ameriških in angleških mestih, da jih je tuju težko realizirati."

To je odgovor Rusije na lažnjive vesti o "nacionalizaciji žene", ki so jih širili časniki in magazini — posebno magazini pred par leti v Ameriki.

Anderson je rekel, da so ruski zakoni za sklepanje in ločitev zakonov tako izdelani, da odgovarjajo šlovelskim potrebam in da ti zakoni učinkujejo blagodejno.

"Ako Zofija in Miha mlilita, da lahko živita srečno skupaj," je rekel Anderson, gresta pred lokalnega registrarja in mu povesta svoje želje. Podpisata dokument in zaplavata v zakonsko življenje. Ako prideta po dveh, treh ali več mesecih do prepričanja, da sta napravila zmotno, se zopet vrmeta k njemu in mu povesta. Podpisata zopet drug dokument in gresta proč.

"Po vsem svetu se je skozi več let zahtevalo lahko sklepanje in ločitev zakonov. Tu je zakon aktualno uveljavljen. Vse, kar lahko rečem, je to, da je prav malo ostalo od vlačugarstva in nemoralnosti, ki sta cveteli v Rusiji pod carskim režimom."

Dodal je, da se večina industrijskih delavcev nahaja v boljših razmerah kot pred revolucijo, skoravno je vrednost rublja silno padla.

"Povprečna mezda povprečnega delavca znaša na mesec dva milijona rubljev, kar je enako 15 do 25 zlatih ameriških dolarjev. V sedanjih razmerah lahko delavec z malo družino živi udobno s petdeset centi na dan."

In ruska sovjetska vlada? "Kakor veste," se je izrazil Anderson, "je zelo močna vlada, ki je za red, zakon in mir. Transportacija je po vsej državi zopet na svojih nogah in se vrši po vsem redu. Služba na vlakih je zdaj veliko boljše kot drugje na kontinentu."

Dodal je, da v Moskvi ni divjega ponočnega življenja, pa tudi ni izredno mirno. "Delavci imajo v svojih predmestjih svoja kinogledališča in svoje prostore, v katerih se ahajajo in igranje časo vina," je rekel Anderson. "Gene za tako zabavo so zmerne. Vodka (žganja) in drugih močnih opojnih pijač pa ni."

"Policijski sistem v Moskvi je perfekten. Števílo je zadostno in člani policije so vedno tako blizu, da se lahko poklicijo. Cestne železnice dobro obratujejo. Gotovo ceste, razdrpane v revoluciji, se nahajajo še v slabem stanju na gotovih mestih, ki jih pa hitro popravljajo."

OBČINSKI SVET V MINNEAPOLISU ZAHTeva IZRAVNAVO ŽELEZNIČARSKA STAVKA.

Minneapolis, Minn. — Občinski svet je sprejel resolucijo, v kateri zahteva, da se takoj izravna stavka železniških delavcev v delavcih šest železniških družb na severozapadu.

Proti resoluciji ni bilo opozicije, ki naglašala, da se mora stavka izravnavati v interesu potujočega občinstva. Resolucija zaključuje, ako železniške družbe ne izravnavajo stavke, tedaj odpade nanje odgovornost za vse trpljenje zaradi pomanjkanja premoaga.

Javni blagostanski komitej, kateremu je bila vročena resolucija, je prejel nalogo, da pozove na konferenco zastopnike vseh šest železnice.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Konferenca operatorjev in rudarjev. Te dni so se sešli v Chicagu zastopniki operatorjev in rudarske organizacije na preliminarnem sestanku, na katerem se izdelajo razne priprave za mezno konferenco, ki se odpravi v januarju. Razpravljali bodo o novi pogodbi, ki ima nadomestiti sedanjo clevelandsko prihodnjega 1. aprila.

Antonomija 14. rudarskega distrikta (Kansas) bo vpostavljena 1. januarja 1923. Dne 25. oktobra se je vršila konvencija, ki je sprejela novo ustavo, o kateri bodo člani glasovali 12. decembra; istočasno bodo tudi volitve novih odbornikov. Sedanji začasni predsednik Geo. L. Peck ni kandidat in ravnoutako niso drugi odborniki, katere je imenoval Lewis, ko je bil odstavljen Alexander Howat. Mednarodna eksekutiva je preprečila ponovno kandidaturu Howata z nedavnim odlokom, ko je zavrgla priziv izključenih odbornikov za ponovni sprejem v organizacijo. Eksekutiva je zaključila, da se ne bo več bavila s Howatovo stvarjo, dokler Howat ne sprejme njenih sklepov, ki so bili izdani takrat, ko je bil izključen. Howat z ostalimi izvrševalnimi odborniki vred je še vedno v zaporu zaradi kršenja kansaskaga industrijskosodičnega zakona.

26. distrikt rudarske organizacije (Nova Skotija, Kanada) ima novega predsednika, ki je pa izjavil, da se bo distriktna organizacija ravnala po sklepkih sedanje konvencije v Troru. Med temi sklepi je tudi zaključek, da se rudarska organizacija v 26. distriktu priključi Bdoči strokovni internacionalni v Moskvi. Zaradi tega zaključka je prišlo do konflikta z glavnim predsednikom Lewisom in mednarodno eksekutivo v Indianapolisu. Spor še ni končan. Novi predsednik je Dan Livingston.

Razne vesti.

DEKRETNNA AKOJA.

Stane ga \$35 in sodnijske stroške.

Rutland, Wyo. — Thomas Noel v Mt. Hollyju je klical telefonično centralno postajo. Zastoj se je mučil, svezel ni dobil. Končno se je tako ujezil, da je odtrgal telefonski aparat, se usedel s njim v svoj avtomobil in odzdrdal proti domu telefonistke. Tukaj ji je vrgal skozi okno aparat v njeno stanovanje. Prihodnji dan se je moral zaradi tega tina zagovarjati na sodišču in obsojen je bil na pet in dvajset dolarjev denarne globe in na plačilo sodnijskih stroškov.

MILJONAR EN DAN V KAFORU.

Jetniška hrana mu ni šla v slast.

New York, N. Y. — Frank M. Gould, potomec znane Gouldove milijonarske družine in stanovnik na Peti avenuji, je bil obsojen na štirideset dolarjev denarne globe in dan zapore, ker je prehitro vozil s avtomobilom in je pri tem skušal prevariti policaja na motorekluju, ki ga je lovil. Ko se "nadebudnemu" milijonarjevemu sinu prinesli opoldne obed, se ga ni dotaknil. Jetniška hrana ni prijala razvajancemu milijonarjevemu želodcu.

MORALA KAPITALISTA IN NEGOVE PRIPOVEDKE!

New York, N. Y. — Sitnosti so v Ameriki, kjer imamo preveč denarja, in preveč "nas" se izobrazi, preveč "kritiziramo" javne uradnike, "mi" nimamo dosti spoštovanja do družinskega življenja, "mi" iščemo preveč "veselja". To je kratek izrpek iz naukov John D. Rockefellerja, jr., ki jih je dajal nuenecem pri biblijskem poduku v baptistovski cerkvi na Peti avenuji.

"Nevarnost proti od prekratkega delavnega dneva," je rekel sin ojnega kralja, ko je govoril o zahtevi šesturnega delavnika. "Za nikoar izmed nas ni dobro, ako ima preveč časa za postavljanje." Rekel je, da je nekdo mislil, da se naj zniža števílo tistih, ki pohajajo na vseučiliščih. Izjavil je, da je v zadnjih letih postala deželna prebostna in da se za ekstravagančne potrate preveč

denarja. Naglašal je, da je to zelo nevarno za deželo.

Na to je pripovedoval, kako lahko šlovek pride do denarja. Za zgled je postavil svojega očeta in povedal je lepo pripovedko, kako je oče prihranil na leto petdeset tisoč dolarjev v enem letu v čistilnici olja, ker je ukazal, da morajo samo kapljo lota rabiti manj pri einjenju kositernih posod za petrolej.

Ko je mladi Rockefeller podučeval učence, ki prihajajo k bližjemu nauku, je bil njegov oče v cerkvi na Pontiac Hillen. Tam so bili zbrani časnikarski fotografi, da ga fotografirajo. Naročil je svojemu tajniku, da jim priporoči, da naj tega ne store. Ubogali so. Na to je stari Rockefeller segel v svoj šep in je iz nje potegnil nekaj desetic, katere je razdelil med časnikarske fotografe.

Novi potresi v Čilu.

Santiago, Chile, 16. nov. — Močni potresni sunki so se pojavili včeraj v okoljih Coquimba. Potresu je zopet sledil naval morské vođe na suho kakor sadnji petek.

Po zadnjih poročilih znaša število mrtvih in ranjenih v Valenarju 1500. Iz drugih prizadetih krajev še ni natančnih poročil. Predsednik Alessandri obiskuje razdepane province. Poročevalci javljajo o nepopolnem trpljenju beguncev in ranjencev, katerih je na tisoče.

Mussolini je dal ultimatum abornici.

Rim, 16. nov. — Danos se je sešel italijanski parlament. Mussolini je povedal poslanecem, da pričakuje, da sprejmejo njegov program reform v treh dneh, ako ne, bo zahteval, da kralj razpusti parlament in reforme bodo izvršene s kraljevskim dekretom, volitve za novi parlament se pa bodo vršile prihodnje spomlad.

Mussolini upa, da bodo nacionalisti, demokratje, katoličani in novi reformistični socialisti podprli njegov program.

Švicarski kapitalisti v paniki.

Ženeva, 15. nov. — Dne 8. decembra bo v Švici na splošnem glasovanju predloga o novem stopnjevalnem davku na kapital. Kdor ima 80.000 frankov in več premolenja, bo podvršen davku, ki narašča stopnjema od 10 do 60 odstotkov. Predlogo so iniciirali socialisti in dobili so 80.000 podpisov, dašravno je zadostovalo le 20.000 podpisov, da gre predloga po zakonu na splošno glasovanje. Švicarski kapitalisti, ki so v velikem strahu, da bo predloga sprejeta, kriče, da je predloga konfiskatorična in komunistična in da "uniči blagostanje dežele".

Mary MacSwiney umira.

Dublin, 16. nov. — Mary MacSwiney, voditeljica republikanov in sestra znanega korškega kupa, ki je umrla za gladovno stavko, je tako slaba, da govori z največjo težavo. Neka druga vest se glasi, da umira. Mary je na gladovni stavki v tukašnji ječi že trinajset dan, odkar je bila ujeta z nekaterimi drugimi republikanskimi voditelji vred. Včeraj je zahtevala duhovnika, toda ni ga bilo valed sklepa škofov, ki so izključili iz cerkve vse republikane, ki so v boju z irsko vlado.

Volitve na Poljskem.

Varšava, 16. nov. — Zadnje nedeljo so se vršile volitve poslancev v poljski senat. Kolikor je do adaj znano je bilo izvoljenih 52 nacionalistov, 32 radikalecv, 25 nepoljskih poslancev in dva neodvisna.

KAŠELJ

je vendar neprijeten znak in se ga ne sme zanemarjati. Učvajte

SEVERA'S COUGH BALSAM.

kateri ojača kašelj to odvrni mnogo trpljenja. Je ravno tak dober za odrasli kakor za otroke.

Cena 25 in 50 centov. Vprašajte po lekarnah.

SEVERA'S COLD AND CROUP TABLETS

zoper prehlad, gripo in za odpočet pri glavobolu vsohlada.

Cena 50 centov.

MEŠARSKI TRUST SE POJACUJE.

Ustanovlja se samo "Ena velika unija" mesarskih gospodarjev.

Washington, D. C. — Medtem ko mesarski baroni ne privoščijo svojim delavcem najpohlejnjeje organizacije, so sami na potu, da ustanove "Eno veliko unijo". Armour Packing kompanija se je obrnila na justičnega tajnika, da se ji dovoli združiti z neko drugo mesarsko tvrdko. V političnih krogih sodijo, da je ta tvrdka Morris & Co. Nekateri pa govore, da je to začetek, da se vseh pet velikih mesarskih tvrdk združi v enem trustu.

Voronov ni hotel dati "mladostne" Eleze Viljemu.

Paris, 16. nov. Tukahjani tednik "Fantasio" poročajo, da je tajnik bivšega nemškega cesarja Viljema pred kratkim obiskal Dr. Sergija Voronova, znanega specialista za "mladostne" opičje Eleze v Parizu s prošnjo, da vcepi tudi Viljemu takšno Elezo, katero nujno potrebuje. Voronov je pa odklonil prošnjo, rekoč, da ne mara pomladiti šloveka, kateri bi moral že davno umreti! Dr. Voronov ne zahteva, niti potrjuje to poročilo.

PIŠMA NA POŠTI

v Chicagu imajo sledeči rojaki: Ana Grovec, št. 4139, Johan Gerdevic, št. 4143, Vucina Nik, št. 4188, Johan Antic, št. 3, Frank Baskovic, št. 8, George Cvianovich, št. 24, Louis Gruden, št. 41, Stefan Jankovich, št. 52, Leschik Jehn, št. 67, Josip Naglic, št. 83, Marko Radic, št. 89 in Geo Zorn, št. 130. Pisma dobite na glavni pošti v veži z Adams ceste. Poleg tekoče številke je treba tudi povedati kraj, odkoder pismo pričakujete.

NAENANILO.

Smithfield, Pa. — Pozivljam člana društva št. 291 SNPJ, da se udeleži izredne seje, ki se bo vršila dne 19. novembra. Za ukreniti imamo veliko važnih reši, zato pozivljam člane in članiče, najsibo od blizu ali daleč, vsakdo mora priti, da pridejo. Izvoliti moramo nov odbor, kajti sedanja seja, ki se je vršila dne 12. novembra ni bila veljavna, ker je bilo navzočih premalo članov. Pridite vsi v nedeljo ob drugi uri popoldne. Seja se bo vršila pri rojaku Antonu Berginecu. — Anton Podlesnikar, tajnik.

POZOR SLOVENSKA DEKLETA!

Želim se seznaniti s Slovenko v starosti 22 let, v svrhe ženitve. Jaz sem mlad, zdrav in imam stalno delo. Katera hoče dobiti dobrega moža, gotovo bodočnost, naj piše na spodnji naalov. V plamo naj priloži svojo sliko, ki jo na zahtevo vrnem. Tajnost jamčena. Naslov je: "Slovenaki mladenci", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.) Nov. 17-18.

Dr. J. V. Grahek

ZDRAVNIK.

Uradne ure so: 10:00 zjutraj do 2:30 popoldne.

845 E. Ohio Street.

Telefon Cedar 2388

N. S. PITTSBURG, PA.

BOŽIČ SE BLIŽA!

Kakor druga leta bodete gotovo tudi letos poslali svojem primerno denarno darilo za božič.

Naša banka pošlja denar v stari kraj hitro, sanesljivo in po nizki ceni. Poleg tega je letos storila še posebne odredbe, da bodo božične denarne pošiljave točno dostavljene.

Prejemniki dobe denar na svoji domači pošti brez vsakega odbitka.

Ako pa ste namenjeni potovati za božič v stari kraj, tedaj se poslužite naše banke, ako hočete biti točno potrošeni.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na

SLOVENSKO BANKO

Zakrajšek & Čošarik,

70 — 9th Ave., New York, N.Y.

Slovenska Narodna
Podporná Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.
Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calmar, podpredsednik Andraw Vidrieh, R. F. D. 7, Box 82, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jože Zaveršnik, upravičilec, glasila Filip Godina.

POTRNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Barborton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terčelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROZJE: Jacob Ambrosij, Box 286, Moon Run, Pa., John Groiclj, 14821 Popper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROZJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., na jugozpad, Max Mare, Box 166, Buhi, Minn., na severozpad, Mike Zugel, 2483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbori

Frank Zeits, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Samrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5805 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Josko Oven, 3638 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Šuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Av., Cleveland, O.
POZOR! — Korespondence s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika se, upoševati predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se bližajo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede posiljevanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo "Frank Zeits, predsedniku nadzornega odbora, glavnemu naalov je upravičilec."
Val pritoži na gl. potročni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.
Val dopisi in drugi spisi, nanašajoči, ogledi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosvita", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani redno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Priseljevanje iz starega kroja v Ameriko je bilo 1. junija t. l. odprto.

Pišite meni, da vam naredim pravilne in dobre prošnje.

Če ocsba ne pride povznan denar. Ne odlašajte da ne bo krova cepot isrpšana.

MATIJA SKENDER,
JAVNI NOTAR
na Ameriko in stari kraj,
827 Butler Street,
PITTSBURGH, PA.

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobita za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki, ki bivajo v spodaj omenjenih naselbinah, lahko kupijo knjige po isti ceni od sledečih naših zastopnikov:

CLEVELAND, O.

Frank Černe, trgovina z urami in zlatnino, 6033 St. Clair Ave.

William Sitter, trgovina z urami in zlatnino, 5805 St. Clair Ave.

Ludvik Medvedšek, 1140 Norwood Road.

DETROIT, MICH.

Anton Jurca, 1529 Cortland Ave.

CHISHOLM, MINN.

Frank Klun, tajnik društva šte. 110 SNPJ.

JOHNSTOWN, PA.

Andrej Vidrieh.

OHIO.

Anton Jankovič, ki običke vse naselbine.

ZAPAD.

Frank Richter, ki običke vse naselbine.

LEPA VIDA

ROMAN

Josip Jurčič.

KONEC.

Prvi dan zpora Samorod ni mislil drugega, kakor o svojem zadoščanju, o sebi nič. Zdelo se mu je kakor samo ob sebi razumno, da tu ostane, da je kako premaga vsa nasprotja. Ali kmalu je pljula hladna kri, premislek mu je razjasnil vse njegovo stanje. Smrti se ni bal, ali zdaj se ne bi bil rad umrl, doma bi bil rad še opravi, kar se muoju pristaja, potem naj bi bilo, kar hoče. Pa tudi v tej misli se je izpremenil, čim jasnejši mu je bil njegov položaj.

Pisal je bil bratu. On je bil prišel precej. Prepričati se je moral nesrečni mož le, da ne z denarjem, ne s krošnjo ne more za brata storiti ničesar, ničesar. Kar pa je bilo poskušati mogoče, je poskušal vse.

Samota in bližnjost smrti omeči človeka. Tako se je tudi Anton v svoji ječi predurčal. Naročil je bratu, naj mu privede sina, da ga vidi še enkrat. In ko mu je brat prigovarjal, naj tudi še ne pusti k sebi, ker to je edini pomoček, da zopet pride k umu, je bil zadovoljen in pripravljen pozabiti vse.

Z nestrpnostjo je čakal svojecev. In ko je ob nenavadnem času zaroljal ključ v ključavnici, strenil se je čuvši glas sinka svojega.

Vzel ga je v naročje, na eno koleno, dete se ga je oklenilo okoli vratu in zapazivši čeljuste na očetu, je vprašalo nedolžno:

"Kaj imate pa to?"

Dete ni vedelo, da sedi zadnjikrat očetu na kolenu, vtisk novega prizora mu je bil izmenitnejši, nego kakova skrb.

"In kje je ona?" Ni hotela priti? vpraša Anton brata.

"Ne more več", odgovori čepnik samokliko. Jemnik obledi, izpusti dečka svojega, da mu s kolena zdrane ter vstane počasi, kakor ne bi mogel sedeti slati, kar je precej slutila duša njegova.

"Zakaj ne, izreci, ne čakaj!"

"Na tem svetu je ne boš več videl."

"Umrla?" hlastne Anton še bolj obledel.

"Da! Bog jo je rešil vsega dušnega trpljenja."

Samorod pade na stol, glavo pobesi in nekaj časa potem reče:

"Ti veš, kaj mi je storila, koliko bridkosti in kako je kriva, da sem tu, in da dolgo ne bom več. Ali tega ti ne veš, kako sem hrepeneče želel še enkrat videti jo, videti jo le še enkrat na tem svetu."

Ko je to izgovoril, dvignejo se mu korenjake, široke prsti, kakor bi se hoteli raspočiti, in glasno zajoka. Starjšemu bratu so se tudi lile solze polle in ko je otrok videl plakati očeta in strica, je plakal še on; celo stari jetnikar, večni podobnih prizorov, je pogledal vstran in zaroljal s ključ, kakor bi hotel reči: "Pustite jok, kar je to je; malo se utegneta, dogovorite se o svojih stvarih."

In res so malo utegnili.

Stiri dni po tem prizoru je tirjala državna pravica benečanska Samorodovo življenje.

Sin njegov, nekni Tonček je dorastel, šolal se, in bil velik gospod. Ni nam znašo, ali se je večkrat spominjal roditeljev svojih; to pa vemo, da narod je to daleč okoli dolgo in različno pripovedoval v pripovedi in pesmi o 'lepi Vidi'.

PRIPOMENKE.

Ko smo se leta 1870. na Dunaju neki večer razgovarjali kaj in kako bi bilo Slovenom pisati, povzel je Stritar besedo ter Jurčiču po priliki rekel tako: "Čudno se mi zdi, da se še noben pisatelj naših ni lotil 'Lepe Vido'. Ne poznam hvaležnejšega predmeta, nego je ta. Te Vam je šenkasi Le pomislite, kakšen roman, ali tudi, kakšna drama bi se dala pisati!" Stritar je še nadalje razvijal zanimive misli in nazore svoje o "Lepi Vidi"; in Jurčič mu je pritrjeval; ali s obrasa mu je bilo brati, kako živo so se ga prijelo Stritarjeve besede.

Narodna pesem, katero je imel Stritar v mislih, slove po Stanku Vrazu tako: "Narodne pesmi ilirke" str. 149.)

Lepa Vida.

Lepa Vida je peljnica prala —
Per kraju morja na stinji skali.
K nji pa se pèrpelje čerñi samorèc.
"Kaj je tebi, lepa moja Vida!
K' nis' več lepa kakor prve leta?"
"Kako hočem ti jaz biti lepa —
Biti lepa kakor prve leta.
Domá 'mam star'ga moša, boljno dète;
Celi dan mi dèš' prejókuje.
Celo noè' ja mot' prekaljuje."
Tako nji je reko čerñi samorèc:
"Le z méno, le z méno, lepa Vida!
Le z méno pojdi v Špansko dètelo.
Po tebe pošlje me Španska kraljica
Tam ti ne boš druga delala.
Kakor bele postlje postiljala,
In na bélih postiljah ležala,
In došla Španskega kraljiča."

Lepa Vida v barko je stopila.
Ko sta usé od kraja odtegnila,
Je začela jokati lepa Vida:
"Komu sém sirota jaz pustila
Starèga moša in bolno dète?"
Perpeljal njo je v Špansko dètelo —
U Špansko dètelo z Španski kraljiè.
Vida zjutrej je zgodaj ustala —
Zgodej ustala, per okni stala.
Gori pride to rumeno sonce,
Tak je rekla soncu lepa Vida:
"Kaj te praham, ti romeno sonce?
Kaj dètece moje bolno dèla?"
Sonce pravi: "Kaj bo zdèj delalo!
Rauno zdèj so svèdo mu dètalo!
Tvoj star' moš' pa se po morji vozi,
Se po morji vozi, tebe iše.
In se po tebi, Vida, mило joka"

Takrat se bolj se je zajokala.
Béle roke sirota je lomila.
In zveèer je spet per okni stala.
Gori pride ta presvitla luna:
"Kaj je praham, ti presvitla luna!
Kaj dètece moje bolno dèla?"
Luna pravi: "Kaj bo zdèj delalo!
Rauno zdèj so ti ga zakopal;
Tvoj star' oèe se po morji vozi —
Se po morji vozi, tebe iše.
In se po tebi, Vida, mило joka."
Se bolj se je zajokala Vida.
Takrat pride k nji Španska kraljica:
"Kaj je tebi, moja lepa Vida!
De se mi ti tako mило jokal?"
"Kaj bi se sirota ne jokala?
Ko sem zjutrej jaz per okni stala,
Ino zlato kup'co pomivala.
Padla mi je u morje globoko."
Tako rekla je Španska kraljica:
"Niš' me maraj, moja lepa Vida!
Jaz bom tebi spet drugo kupila.
Tebe bom per kralju 'zgovorila:
Le lépo doji moš'ga kraljièa!"

Ko sva se poznejša leta v Ljubljani včasih na daljših sprehodih z Jurčičem menila o njegovem pisateljevanju in mi je Jurčič našteval razne predmete in snovi svojim povestim, nikdar ni pozabil omeniti 'Lepe Vido'.

"Vidi, 'Lepe Vido' bi tudi pisal, pa je ne morem. Morja ne poznam, niti življenja po velikih pomorskih mestah; pokrajine naše ob Adriji so mi tudi neznane, in brez teh si ne morem misliti 'Lepe Vido'. Opisavati pa jaz ne morem nobene stvari, ako je nisem videl s svojimi očmi!"

Tako mi je večkrat tožil Jurčič. Toda lepo b-dejo, katero je Stritar zasadi v njegovo srce, je hotel na vsak način upodobiti. Zatorej je leta 1875. in 1876. večkrat zahajal v Trst in poleti 1876. se je lotil pisanja.

Ko je dunajskega 'Zvona' prva številka leta 1877. prinesla začetek njegove 'Lepe Vido', rekel sem mu: "Ti, kraj, kamor si postavil Baanigojev in Samorodov dom, pa jaz poznam. To je goriški Kras okoli Devina!"

"Res je!" mi odgovori Jurčič. "Dolgo časa nisem vedel, kje bi svoji Vidi postavil domovino. Lani (dne 5. marca l. 1876.) smo šli, kakor vsi, Wiesthaler, Kernik in Drenik v Gorico, k dr. Lavričevemu pogrebu. Začelo se je dobro daniti, ko pridemo na goriški Kras. In ko se peljemo z Nabrežine proti Trčiču, odpre se nam neizrečeno lep razgled čez Kras proti Devinu in Ogleju na Jadransko morje. Sonce je baš vzhajalo in obsevalo redko brinje po skalovitem Krašu. Ti stili hip mi šine v glavo misel: To je pravo prizorišče za 'Lepe Vido!' Našel sem kraj, katerega sem prej iskal brez uspeha, in takoj sem začel pisati povest."

A kakor vse druge povesti svoje, poslal je Jurčič 'Lepe Vido' Stritarju prej, predno je spisal vsi. Ravno leta 1877. imel je pa Jurčič pri 'Slovenskem Narodu' mnogo posla. Tisto poletje je bila v Ljubljani huda politična agitacija zili redi molitev v kranjski deželni zbor, pri katerem je propadla narodna stranka po Widmann-Večič-nekoveh pritisku in Jurčič se je te agitacije istrašno udeleževal tudi osebno. 'Inter ara' 'Lil-lent' Musae' in tudi Jurčič je pretrgal v 'Zvonu' svojo povest v XIII. poglavjem tako, da je bil Stritar prisiljen v 13. št. na 208. strani svojega lista pripomniti: "Neprijetno je nam, da 'Lepe Vido', ki je bila namenjena za ves list, ne moremo nadaljevati. G. pisatelj ima, kakor je videti, zdaj veliko opravila na političnem polju, da nima časa misliti na lepoznanstvo delovanje. Želimo mu dobrega uspeha." In res pet mesecev, od dne 3. junija do dne 1. novembra, 'Lepe Vido' ni bilo v 'Zvonu' na dan.

A da je počivala toliko časa, temu je še drug vzrok. Ko je namreč Jurčič meseca avgusta Stritarju poslal prvo nadaljevanje svoje povesti, izgubilo se je pismo na pošti. Mislilo, da ima Stritar morebiti drugača gradiva na izobilje, in da je zategadelj odložil povest njegovo, pisal je Jurčič 'Lepe Vido' dalje ter čez nekoliko tednov poslal Stritarju drugo nadaljevanje. Stritar, ki ni prejel prvga pisma, bil je preverjen, da je to (drugo) nadaljevanje nepretrgana povest, in je natisnil Jurčičev rokopis. Izostalo je tamkaj popolnoma eno poglavje. Pozneje Jurčiču ni bilo možno te napake popraviti. Jemil se je, a tudi trdil, da mu ene stvari nikakor ni moči dvakrat pisati. Natančno bralce takoj opazi, da proti koncu povesti nečesa manjka, kajti nezadela praznina zija med sedanjim trinajstim poglavjem.

Zanimivo je tudi naslednje: Takoj, ko je bil pričel pisati Jurčič svojo 'Lepe Vido', tožil je večkrat, da ni težavnega dela, nego opisovati — lepo ženako. "Desetkrat sem že poskušal, pa spet vse izbrisal in raztrgal," je dejal. In res je one skromne vrstice, v katerih v drugem poglavju riše 'Lepe Vido', napisal stropav, ko je bilo prvo poglavje že tiskano. Pa tudi ta opis ima svoje zgodovino. S Kernikom sta sedela nekoga večera januarja meseca l. 1877. v krčmi, kar izprosi Jurčič znova besedo o svojih, gori omenjenih težavah. "Veš kaj? Pridi jutri na veliki ples v štalnicu, videl jo boš!" — Kernik je imenoval tu znano 'beute' iz ljubljanskih narodnih krogov — "v svoji največji krasoti. Boljšega vzora za tvojo 'Vido' ti ne vem." Jurčič je šel v istini na ples, akoravno je ono damo še prej poznal, in posledek njegovega opazovanja so bile tiste tri vrstice v drugem poglavju, v katerih pa človeka nekako čudno presuho, ko poleg "bolj močnega telesa", "najblajšega ovala obraza", "svilenih las", poleg "oči v srce sezajočih" zdajel bere: "nekako zarjavelo lica". No, to zadnje je bila Jurčičeva iznajdba, ker lepi svoji Kraševki na Samorodovem petevju vendar ni smel dati tako čistega bellega in umetnega 'teinta', kakrignega je imel njegov — vzorec.

Navdajala je Jurčiča dolgo časa misel, da bi porabil idejo 'Lepe Vido' v dramo. A izvršiti ideje svoje ni utegnil. Nagovarjal je mnogokrat Kernika še potem, ko je bila 'Vida' že natisnjena, naj poskusi pisati dramo. "Taka 'Lepe Vida' — resna, kakor mora biti, pa postavljena v naše živčne kroge — to bi bilo hvalečno delo", je rekel večkrat. Lotil se pa tega ni nikdar.

V Ljubljani, dne 31. majnika 1887.

Fr. Lovca.

BABICA.

Obrat iz življenja na kmetih.

Spisala čelki BOŽENA NEMCOVA.

Poslovanil FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

"Čakaj ti, zakaj pa si jo splašil," jezi se Nežka. — "Da bi popreje odletela," smeje se deček in obrivši se k Hortenziji, prime jo za roko in pravi: "Pojdj, gospica Hortenzija, pojdi gledat, jaz sem dal mešvlinceem drobtine kruha. Sudi se in vleče gospico za seboj. — Komtesa je segla v šep črne svilenke obleke po košček sladkorja in podala ga Jožku rekoč: "To jim poloji v vodo, in videli boste, kako se na hip nanj vsujejo. Sladke stvari imajo radi." — Jožek je sluhel, in ko je videl, da se ker na hip mravljinici z vseh strani sbrajo, sladkor glojejo in odnašajo prav majhne drobtine v mravljišče, svoje stanovanje, čudil se je in vprašal komteso: "Ali povej mi, gospica, kako pa mravljinici vsdó, da je tu kaj dobrega, in kaj delajo z jajčeci, ki jih vedno prinajajo in odnašajo." — "To so njih otročiči, in te katere jih nbeajo, to so pestunje in čuvarice. Kedar sonce sije in je topel dan, iznašajo jih na sonce iz temnih isb, da se igrajo in lepo rastajo." — "In kje so njih mamic?" vpraša Nežka. — "Doma se, sede in neaó jajčica, da mravljinici ne zamró." In očetje hodijo okoli njih, pripovedujejo jim to in ono in jih razveseljujejo, da se jim ne toži, in drugi mravljinici, katere vidite tu okoli gamzece, ti so delavci." — "In kaj delajo?" vpraša Jožek. — "Hodijo po živci, stavijo in oskrbujejo pohištvo, skrbé za mlade in jih pitajo, snajijo dom; ko umre kak mravljinice, odnese ga, strajajo, da sovrainiki ne plajajo na nje, in kedar se to zgodi, šdruženi branijo svoje hiše; vse to morajo opravljati delavci." — "Kako pa se umejo, ker ne znajo govortiti?" vprašajo otroci. — "Dasi ne umejo take besede, kakor razumevje stvari in posebno človek, vendar se med seboj umeje. Videli ste, da je tekel prvi mravljinice, ko je našel sladkor, prosaj drugemu povedal, in kako so se stekli, kako drug poleg drugega postajajo, s tipalom doklikajo, kakor bi se srečevalje hoteli rasgovarjati, in včadk jih je velika množica skupaj, kdo vs, o čem se posvetujajo." — "In imajo v svojih stavbah tudi isbe in kuhinje?" vpraša Nežka. — "Kuhinje ne potrebujejo, ker ne kuhajo, ali izh-majjo v teh stavbah za mlade in mestere, obedovalnice in dom imajo na mnogo stropov razdeljen, in znotraj gredí od stropa do stropa." — "Ali se jim pa kdaj podere?" vprašajo zopet otroci. — "Saj oni dobro stavijo, in ako ga jim večja moč ne skazi, ne podere se jim lahko. Zidove in streho in vse si napravljajo iz drobnih ametij, stebel, iglic, suhih listev, trave in prati, katere na majhne stolpice navale, in če je suha, s alinami jo razmakajo in gnetó in rabijo tako, kakor zidarji opeko. Najraje zidajo, kedar prii, kadar je prst mehka." — "In kdo pa je to žival vse to naučil?" vpraša Tonček. — "Bog je dal živali vse naravni nagib, da vé precej od maleda, kako živeti, kaj jej je v hrano potreba, in mnogotera žival z tako umetnostjo in tako urnostjo skrbi za svoje potrebe in opravlja domača dela, da se zdi, kakor bi imela človeški razum. Ko bodete v šolo hoditi in knjige umeli, pa se o živalih in njihovem življenju mnogo naučite, kakor sem se jaz naučila," reče komtesa.

Šej temi besedami je prišla b-naróžje svetilo iz zelišč, katerih sta bili po laki natrgali. Otroci so babiel precej povedali, kaj jim je komtesa pravila o mravljinicah, ta pa je prala babico, čemu jej bodo vas ta zelišča. "I milostljiva gospica, to je kumin in malo repka. Kumin se posuši in seme se potrebuje doma za jedi in krah, stebila so otrokom za kopol; repak je prav dober, kedar koga grlo boli, in se mora očistiti. Ljudje po okolici vedó, da imam jaz vedno nekoliko tega zelišča in pošiljajo po-nje. Dobro je, da ima človek tako zdravilo doma, če ga tudi sam ne potrebuje, pa pride komu drugemu prav." — "Ali ni v mestu, karkarnice?" vpraša komtesa. — "V mestu ne, ali uro hodó od tukaj pa. Ali kaj vse to pomaga, ako bi tudi v mestu bila; latinska kuhinja je draga kuhinja, in zakaj bi draže kupovali,

nego si znamo sami kuhati." — "Ali vam napiše recept lekar in pové, kako imate to rabiti?" — "Da to, to, milostljiva gospica, kam pa bi človek prišel, ako bi iskal precej zdravnika, da ga le malo trebih zaboli. On je uro hodó od tukaj, mine pol dneva, da ga človek dočaka, tako bi lahko kdo umri, ako ne bi bilo domače pomoči. In kedar pride, to je vše tako, precej da lekova, da jih ni prešteti, oblog in pijavice, in tega in onega, da človek ne vé, kje mu nau glava stoji, in bolniku je zato mnogokrat še huše. Da, milostljiva gospica, nič jim ne verujem, in kedar je meni, ali otrokom kaj, pomaga moje zelišče; sicer pa kedar človek hudo zboli, svetujem: Pošljite po zdravnika. Ali kaj, kedar obišče koga Bog s težko boleznijo, so zdravniki sé svojim razumom pri kraji in prepuščajo prirodi, da si pomaga. Bog ostane vedno najboljši zdravnik; ako je človeku namenil življenje, preboli brez zdravnika, ako smrt, vsa lekarnica ne pomore." — "In tu v naročji imate zgolj zelišča?" vpraša komtesa. — "I ne, gospica Hortenzija," naglo odgovori Barbika, "imamo tudi cvetlice za vence. Jutri bo sveto telo, in jaz in Lenčika bodeva družici." — "In jaz tudi, jaz pojdem s Heleno," reče Nežka. — "In midva bodeva kmetiči!" vzklíknetu dečka. — "In kdo je ta Helena?" vpraša komtesa. — "Helena je kuma iz mesta, iz tiste velike hiše, na kateri je lev." — "Moraš reči, iz gostilnice," pouči babica otroka. — "Pojdeš tudi ti za procesijo?" vpraša Barbika komteso. — "Kako pa, da pojdem," potrdi ter sede v travo, pomaga ravnatu babici in Barbiki cvetice. "Ti gospica, nisi bila še nikdar za družico o svetem telesi?" vpraša Barbika. — "Nikdar; ali ko sem bivala še pri svojej odgojiteljki v Florenciji, bila sem na Madonin praznik za družico, nesla sem Materi

božji vence in roz." — "Kdo je ta Madona?" — "Madono imenujejo v Italiji Mater božjo," odgovori komtesa. — "In je milostljiva gospica iz Italije? To je tam, kjer so naši vojaki?" vpraša babica. — "Da; ali v tem mestu, od koder sem jaz, v Florenci niso. Tam pletejo iz rične slame te krasne slamnike, ki jih imate. Tam raste po polji riš in turčica, po brdih hladki kostanj in oljka, tam so cipresovi in lavorovi gaji, krasne cvetice, jasno modro nebó." — "Ah, jaz vše vem! to je tisto mesto, katero imaš naslikano v svojej izbi, jeli, gospica? V sredí je široka reka, in na reci ob bregu stoji mesto. Ah, babica, tam so krasne hiše in cerkve! Na drugi strani so sami vrtovi in majhne hišice, in pred neko hišico sedi stara gospa — to je gospica Hortenzija sé svoje pestunjo, kaj ne gospica? Ti si nam to povedala, ko sém blii v gradu." — "Gospica ni precej odgovorila, zamislila se je, njene roke so mirno ležale na koljenih, nekaj hipov potem pa globoko vzdahne: "Oh, bella patria! Oh, cara amica!" in v kranjih očeh se jej solza zasveti. — "Kaj si povedala, gospica Hortenzija?" vpraša radovedna Nežka, prijazno se k njej stikaje. Hortenzija je naslonila glavo na deklišno glavico in solze so jej tile po licih na kolena. — "Milostljiva gospica se je vzpomnila svoje domovine in svojih prijateljev," reče babica; "tega vi otroci še ne veste, kako je to, ako mora človek zapustiti mesto, kjer je odrastel. Če tudi mu se pozneje dobro godi, vendar ga ne more pozabiti. Tudi vi kdaj to skusite. (Dalje prihodnjí.)"

Povest "Jimmie Higgins" je sprolo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Književni matici S. N. P. J.

COLUMBIA GRAMOFONI od \$30.00 — \$250.00. VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH. Imamo svoje zaloge nemških importiranih "Homobord" rekordov. Brezplačne cenike dobite pri: VICTOR NAVINŠEK, 331 Grove St., Conemaugh, Pa.

ROJAK PAJK JE V trgovini nad 16 let. Na tisoče dolarjev razpolje blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar slisalo da ni vsak dobil pošteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, še kupi. Pošilja brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, zlatnina, srebrnina, diamante, prstane, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape t. d. On je edini pravi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče. En sam poskus in prepričali se bode. IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

CUNARD & ANCHOR. Dva ogromna parnika gosleha z oltjem. NARAVNOST V TRST. 20,000 ton. 17,000 ton. Luksorjone tabine tretjeza razreda z 2-3-4-5 posteljami. Krasno jedilno sobo, kadilnico in poslovalnico. Ograjeni prostor za pramoade. — Domača kuhinja. Vino sasto. Vse domače ugodnosti izvirno potovanja. Ena preko Cherbourga v 8 dneh v Jugoslavijo, pluje vsaki tork. Aquitania, Mauretania, Berongaria. SCYTHIA NOV 20. TUSCANIA DEC 6. Za večji list in pojanila uporabite bližnjega agenta.

DENAR GOVORI! Varčujte in pripravljajte si s tem neodvisnost za Vašo starost. Vložite Vaše prihranke v domač zavod, kateri Vam nudi neoporekljivo sigurnost in 4% obresti od Vaših vlog. Vljudno šte vabljeni, da nam zaupate Vaše prihranke in pomnožite število vlagateljev, kateri imajo naložen svoj denar pri nas na "Special Interest Account" Uverjeni znate biti, da bodo Vaši dolarji v gravih rokah in boste glede njih sigurnosti lahko mirno spali. FRANK SAKSER STATE BANK GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE 82 Cortlandt Street, New York, N. Y.